

Мамич О. В.

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
здобувач кафедри права Європейського Союзу та порівняльного правознавства*

ПОНЯТТЯ «ДИТИНА» У МІЖНАРОДНОМУ І ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ПРАВІ

Проблема дотримання прав людини є однією з найбільш актуальних проблем сучасності. Як наслідок цього у міжнародному праві сформувалась окрема галузь – міжнародне право прав людини. Серед прав людини виділяється своєю незахищеністю та важливістю для майбутнього людства окрема група «права і свободи дітей». Проте слід зауважити, що не зважаючи на те, що дитина є найбільш незахищеною соціальною групою людства, окремої галузі міжнародного права, що стосувалася би прав дитини не існує. Однак із розвитком міжнародного права з'являється все більше конвенцій, договорів, міжнародних домовленостей, що стосуються захисту прав дитини.

Нажаль, міжнародне право донині не має точного визначення терміну «дитина».

Більшість міжнародних договорів у сфері захисту прав людини встановлює вік, з якого дитина вважається повнолітньою особою – 18 років, якщо інше не встановлено міжнародним законодавством. Наприклад, Міжнародний пакт про громадські і політичні права забороняє смертну кару за злочини, вчинені особами, молодшими за вісімнадцять років, і не виконується щодо вагітних жінок (ст. 6 пункт 5); Конвенція про захист дітей та співробітництво в галузі міждержавного усиновлення також застосовується до виконання дитині вісімнадцяти років (ст. 3). Однак у деяких інших міжнародних документах встановлено інше вікове обмеження. Так, наприклад, Конвенція про цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей (ст.4) та Європейська Конвенція про визнання та виконання рішень стосовно опіки над дітьми та про поновлення опіки над дітьми (ст.1) розповсюджують дії на дітей віком до 16 років.

Стаття 1 Пункт 1 Конвенції Ради Європи про здійснення прав дітей визначє сферу її застосування, що розповсюджується на всіх дітей, «які не досягли 18-річного віку». Однак, серед членів і спостерігачів Ради Європи є такі країни, як Монако, Сполучені Штати Америки, Японія і Канада де повноліття настає пізніше, ніж у 18 років. У такому випадку КЗПД розповсюджує свої повноваження до самого повноліття (в Канаді до 19 років, у Японії – 20, у Монако – 21 та у деяких штатах Америки до 19 і 21 років).

Конвенція ООН про права дитини (далі – Конвенція) у Ст.1 визначає, що дитиною є кожна людська істота до досягнення 18-річного віку, якщо за законом, застосовуваним до даної особи, вона не досягає повноліття раніше. Проте, не зазначений момент, щодо початку правового захисту свобод та інтересів дитини. Наприклад, Аргентина тлумачить поняття дитина, як людську істоту з моменту зачаття; Великобританія, як і Україна, тлумачить Конвенцію як таку, що застосовується до людської істоти з моменту її народження. Більшість держав взагалі не зробило жодних заяв, щодо тлумачення Ст.1 Конвенції і притримуються положень свого національного законодавства.

Таким чином Конвенція про права дитини не має положень, які б прямо зобов'язували держави гарантувати життя ще не народженої дитини. Слід також зазначити, що захист ще не народженої дитини не передбачений жодним міжнародним до-

говором, за виключенням Американської Конвенції з прав людини (Ст. 4 пункт 1). Існує також посередній захист ще не народженої дитини, що забороняє приводити в дію смертний вирок над вагітними жінками (Ст. 6 пункт 5 Міжнародного пакту про громадянські та політичні права).

Європейський суд з прав людини розглядаючи справу *Thi-Nho Vo Vs. France* відмовився визнати право на життя шестимісячного плоду, що загинув у результаті помилки лікарів. Також суд відмовився від розглядання питання, чи можна розглядати ембріон, як людську істоту, чи ні.

Парламентська асамблея Ради Європи, розглянула доповідь «Доступ до безпечних та легальних абортів у Європі» та прийняла резолюцію 1607 (2008), що пропонує державам-членам Ради Європи:

1. Відмінити кримінальну відповідальність за аборт в розумні строки вагітності, якщо вони ще цього не зробили;

2. Гарантувати жінкам можливість ефективно користуватися своїм правом на безпечний і законний аборт;

3. Дати жінкам свободу вибору і створити умови для вільного і усвідомленого вибору, не заохочуючи при цьому абортів;

4. Зняти обмеження, які юридично або фактично перешкоджають доступу до безпечного абортів і, зокрема, зробити необхідні кроки по створенню адекватних умов для санітарної, медичної та психологічної допомоги, забезпечивши відповідне фінансування;

5. Вжити належні і засновані на об'єктивних і надійних даних стратегії в області статевого та репродуктивного здоров'я та прав людини, забезпечуючи постійне поліпшення і розширення об'єктивної інформації про питання статі і взаємовідносин, а також освіти та практики надання контрацептивних послуг шляхом збільшення асигнувань з національних бюджетів на поліпшення систем охорони здоров'я, ресурсів репродуктивного здоров'я та інформації;

6. Забезпечити жінкам і чоловікам доступ до контрацепції і консультацій по контрацепції за розумними цінами, відповідно до їх природою і за їх вибором;

7. Ввести обов'язкове, відповідне віку навчання молоді в області взаємовідносин та специфіки підлог (крім іншого, в школах), щоб уникнути небажаної вагітності (отже, і абортів);

8. Сприяти відношенню на користь сім'ї в громадських інформаційних кампаніях і надавати консультації та практичну допомогу в допомогу жінкам, коли підставою для бажання зробити аборт є сімейне чи фінансовий тягар.

Виходячи з вищезазначеного, можна дійти висновку, що визнавши легальність абортів Рада Європи визнає право на життя тільки з моменту народження людини, а отже «дитиною» визнається людська істота з моменту її народження. Ембріон отримує правовий захист тільки у межах права людини на гідне поводження. «Дитиною» можна називати людину, що не досягла повноліття, залежно від національного законодавства країни.